

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาประสิทธิภาพการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลท่าศาลา อำเภอเมือง เชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะการจัดการมูลฝอยของเทศบาลตำบลท่าศาลา เพื่อศึกษาทัศนคติของประชาชนต่อการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลท่าศาลา และเพื่อหาแนวทางในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยเสนอแนะต่อผู้บริหารเทศบาลตำบลท่าศาลา อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสุ่มตัวอย่างประชากร เป็นผู้ที่อาศัยอยู่ในครัวเรือน เจ้าของสถานประกอบการในพื้นที่ตำบลท่าศาลา และผู้บริหารของเทศบาลตำบลท่าศาลา โดยใช้สูตรของ Taro Yamane กำหนดขนาดของตัวอย่าง และทำการสุ่มตัวอย่าง อย่างง่าย ดังนี้ ประชากรครัวเรือน จำนวน 347 ครัวเรือน สถานประกอบการจำนวน 182 แห่ง และ ผู้บริหารเทศบาลตำบลท่าศาลาจำนวน 10 คน ทำการประมวลผลการวิเคราะห์โดยใช้สถิติ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ความถี่ และการสรุปรวบรวมปัญหา ข้อเสนอแนะจากตอนท้ายของแบบสอบถามบรรยายข้อมูลเชิงพรรณนา ประกอบตาราง ซึ่งผลการศึกษารูปได้ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

ลักษณะการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลท่าศาลา

โครงสร้างนโยบายด้านสิ่งแวดล้อม

โครงสร้างนโยบายของผู้บริหารเทศบาลตำบลท่าศาลา จากการที่ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษา โดยการสอบถามผู้บริหาร คำนวณเอกสาร และข้อมูลต่าง ๆ ของเทศบาลตำบลท่าศาลา อำเภอเมือง เชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่มีนโยบายดังนี้

1. สร้างจิตสำนึก และความตระหนักในการรักษาทรัพยากรน้ำ และสิ่งแวดล้อม
 - 1.1 รณรงค์ประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างจิตสำนึกให้อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และ

สิ่งแวดล้อม

- 1.2 ฝึกอบรมอาสาสมัครอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

2. การบริหารจัดการ และรณรงค์การกำจัดขยะมูลฝอย
 - 2.1 จัดการบริการเพิ่มศักยภาพในการกำจัดขยะมูลฝอย
 - 2.2 จัดหาที่กำจัดขยะมูลฝอย
 - 2.3 จัดหารถยนต์บรรทุกขยะมูลฝอย
 - 2.4 จัดตั้งธนาคารขยะ

หน่วยงานภายในที่รับผิดชอบการบริหารจัดการขยะมูลฝอย

หน่วยงานภายในที่รับผิดชอบงานด้านสิ่งแวดล้อม และการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลท่าศาลาได้แก่ กองสาธารณสุข และสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบการดำเนินงานประมาณ บุคลากร อุปกรณ์เครื่องจักร โครงการกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการ ขยะมูลฝอย งานประมาณการดำเนินงานด้านการบริหารจัดการขยะมูลฝอยซึ่งได้แก่ เงินเดือน ค่าตอบแทนเจ้าหน้าที่ ค่าจ้างเหมาบริษัทเอกชนกำจัดขยะมูลฝอย ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง ค่าซ่อมบำรุง ค่าจัดซื้อถุงขยะไว้บริการแก่ครัวเรือน และสถานประกอบการ มีบุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่จำนวน 7 คน เครื่องจักรใช้รถยนต์ขยะอัดท้ายแบบไฮดรอลิกขนาด 5,000 กิโลกรัม จำนวน 1 คัน

รูปแบบการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลท่าศาลา

ปริมาณขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลท่าศาลารวมทั้งหมด จำนวนประมาณ 6,500 กิโลกรัมต่อวัน ความสามารถที่เทศบาลตำบลท่าศาลาจัดเก็บได้จำนวนประมาณ 5,787 กิโลกรัมต่อวัน ทำให้มีขยะตกค้างอยู่จำนวนประมาณ 713 กิโลกรัมต่อวัน องค์ประกอบของขยะมูลฝอยส่วนใหญ่จะประกอบด้วย ขยะประเภทขยะเปียกมากที่สุด ขยะมูลฝอยประเภทโลหะ น้อยที่สุด เทศบาลตำบลท่าศาลาได้ออกให้บริการจัดเก็บรวบรวมขยะมูลฝอยของครัวเรือน และสถานประกอบการ โดยคิดค่าใช้จ่ายตามอัตราค่าธรรมเนียมการเก็บขยะมูลฝอยตามเทศบัญญัติตำบลท่าศาลา เรื่องการจัดการสิ่งปฏิกูล และมูลฝอย พ.ศ.2547 ซึ่งคิดตามปริมาณของ ขยะมูลฝอย ขึ้นต่ำ 20 บาท และจะเพิ่มขึ้นตามปริมาณของขยะมูลฝอย วิธีการจัดเก็บของเทศบาลตำบลท่าศาลา จะแจกถุงขยะสีดำ ให้แก่ครัวเรือน และสถานประกอบการเพื่อบรรจุขยะมูลฝอยป้องกันการกระจ่าย และสัตว์ และแมลงต่าง ๆ การจัดเก็บ และรวบรวมขยะตามแผนงานการจัดเก็บจำนวน 6 วันต่อสัปดาห์ ขนส่งไปยังสถานีขนถ่ายที่ อำเภอดอยหล่อ จังหวัดเชียงใหม่ เป็นระยะทางประมาณ 60 กิโลเมตร เพื่อถ่ายเทขยะ และให้บริษัทเอกชนนำไปกำจัด

แผนการดำเนินการด้านการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลท่าศาลา อ้างอิงตามแผนพัฒนา 3 ปี (พ.ศ.2553 - 2555) และแผนยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ของเทศบาลตำบลท่าศาลา

เทศบาลตำบลท่าศาลา มีเทศบัญญัติตำบลท่าศาลา เรื่องการจัดการสิ่งปฏิกูล และมูลฝอย พ.ศ.2547 และอาศัยพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ.2535 และพระราชบัญญัติรักษาความสะอาด และความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ.2535 บังคับใช้

ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

1. ครั้วเรือน ผู้ตอบแบบสอบถามเพศหญิง และเพศชายมีจำนวนใกล้เคียงกัน คือ จำนวนเพศหญิง 174 คน เป็นเพศชายจำนวน 173 คน ส่วนใหญ่ มีอายุระหว่าง 41-50 ปี มากที่สุด การศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา มีอาชีพรับจ้าง มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 5,001 - 10,000 บาท และมีจำนวนสมาชิกในครั้วเรือน 3 คน และอาศัยอยู่ในพื้นที่เป็นระยะเวลา 11 - 20 ปี
2. สถานประกอบการ ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศหญิง และเพศชายใกล้เคียงกัน เพศชายจำนวน 83 คน เพศหญิงจำนวน 99 คน ส่วนใหญ่ มีอายุระหว่าง 20 - 30 ปี และ 41 - 50 ปี มีการศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษา และปวช. มีอาชีพธุรกิจค้าขายเป็นของตนเอง และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 5,001 - 10,000 บาท มีสมาชิกในสถานประกอบการจำนวน 3 คน และอาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ ตำบล ท่าศาลา อยู่ในช่วงระหว่าง 1 - 10 ปี
3. ผู้บริหารเทศบาลตำบลท่าศาลา ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 7 คน มีช่วงอายุระหว่าง 41 - 50 ปี มีการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า มีประสบการณ์ 1 - 5 ปี และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,001 - 20,000 บาท

การจัดการขยะมูลฝอยของกลุ่มตัวอย่าง

1. ครั้วเรือน จากผลการศึกษาการจัดการขยะมูลฝอยในครั้วเรือนพบว่า มีการคัดแยกประเภทขยะมูลฝอยก่อนบรรจุลงในถุงขยะ ที่มีภาชนะรองรับ ขยะมูลฝอยส่วนใหญ่เป็นขยะมูลฝอยประเภทขยะเปียก วิธีการกำจัดขยะมูลฝอยโดยใส่ถุงขยะสีดำให้เทศบาลนำไปกำจัด การได้รับข้อมูลข่าวสารการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลได้รับการประชาสัมพันธ์ของผู้ใหญ่บ้านมากที่สุด ส่วนใหญ่เคยเข้าร่วมกิจกรรม และโครงการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาล และสนใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรม และโครงการของเทศบาล
2. สถานประกอบการ จากผลการศึกษาการจัดการขยะมูลฝอยในสถานประกอบการพบว่ามีการประเภทขยะมูลฝอยก่อนบรรจุลงในถุงขยะ ที่มีภาชนะรองรับ ขยะมูลฝอยส่วนใหญ่เป็นขยะมูลฝอยประเภทขยะเปียก วิธีการกำจัดขยะมูลฝอยโดยใส่ถุงขยะสีดำให้เทศบาลนำไปกำจัด การได้รับข้อมูลข่าวสารการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลได้รับการประชาสัมพันธ์ของผู้ใหญ่บ้านมากที่สุด ส่วนใหญ่ไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรม และโครงการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาล และสนใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรม และโครงการของเทศบาล

ทัศนคติต่อการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลท่าศาลา

1. ระดับความรู้ด้านการจัดการขยะมูลฝอย

1.1 ครั้วเรือน จากการศึกษาระดับความรู้การจัดการขยะมูลฝอย พบว่ากลุ่มตัวอย่างผู้อาศัยอยู่ในครั้วเรือนตำบลท่าศาลามีระดับความรู้การจัดการขยะมูลฝอยอยู่ในระดับสูง

1.2 สถานประกอบการ จากการศึกษาระดับความรู้การจัดการขยะมูลฝอยพบว่ากลุ่มตัวอย่างเจ้าของสถานประกอบการตำบลท่าศาลามีระดับความรู้การจัดการขยะมูลฝอยอยู่ในระดับสูง

2. ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย

2.1 ครั้วเรือน จากผลการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยกลุ่มตัวอย่างผู้อาศัยอยู่ในครั้วเรือนพบว่าระดับการมีส่วนร่วมระดับปานกลาง

2.2 สถานประกอบการ จากผลการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของกลุ่มตัวอย่างเจ้าของสถานประกอบการพบว่ามีการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับการปานกลาง

3. ระดับความพึงพอใจต่อการจัดการขยะมูลฝอย

3.1 ครั้วเรือน จากผลการศึกษาระดับความพึงพอใจต่อการจัดการขยะมูลฝอยของกลุ่มตัวอย่างผู้อาศัยอยู่ในครั้วเรือนพบว่ามีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง

3.2 สถานประกอบการ จากการศึกษา ระดับความพึงพอใจต่อการจัดการขยะมูลฝอยของกลุ่มตัวอย่างเจ้าของสถานประกอบการพบว่ามีความพึงพอใจในระดับปานกลาง

4. ความคิดเห็นต่อการจัดการขยะมูลฝอย

4.1 จากการศึกษาความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างผู้อาศัยอยู่ในครั้วเรือน และเจ้าของสถานประกอบการพบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งสองเห็นด้วยทุกข้อกับข้อกับแบบแสดงความคิดเห็น

4.2 ผู้บริหารเทศบาลตำบลท่าศาลา จากการศึกษาพบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับแผนการจัดกิจกรรม และโครงการเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลมีจำนวนน้อย แผนการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลด้านบุคลากรมีความสำคัญมากที่สุด แผนงานด้านนโยบายมีความเหมาะสมต่อการบริหารจัดการขยะมูลฝอย ด้านงบประมาณ เครื่องมือเครื่องจักร และอุปกรณ์และบุคลากร มีปริมาณไม่เพียงพอ การจัดกิจกรรม และโครงการเกี่ยวกับขยะมูลฝอยมีความคิดเห็นว่าจะส่งผลต่อการสร้างจิตสำนึกการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย การสร้างเครือข่าย และความสามัคคีในชุมชน เห็นด้วยกับการคัดแยกขยะมูลฝอยก่อนการบรรจุลงในภาชนะบรรจุ การจ้างเหมาให้อีกขนานนำขยะไปกำจัด และมีความคิดเห็นว่ามีเหมาะสมในการจัดเก็บอัตราค่าธรรมเนียมการจัดเก็บขยะมูลฝอยขึ้นต่อครั้วเรือนละ 20 บาทต่อเดือน

อภิปรายผล

จากผลการการศึกษาประสิทธิภาพการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลท่าศาลา อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาลักษณะการจัดการมูลฝอยของเทศบาลตำบลท่าศาลา และทัศนคติของประชาชนต่อการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลท่าศาลา อภิปรายผลได้ดังนี้

ลักษณะการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลท่าศาลา

ด้านนโยบายเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมของผู้บริหารเทศบาลตำบลท่าศาลา จากผลการศึกษาพบว่ากิจกรรม และ โครงการเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยมีจำนวนน้อยเมื่อเทียบกับกิจกรรม และ โครงการด้านอื่น ๆ (แผนพัฒนา 3 ปี พ.ศ.2553 - 2555 ของเทศบาลตำบลท่าศาลา) ซึ่งเทศบาลควรจะต้องเพิ่มกิจกรรมโครงการ มุ่งเน้นที่จะส่งเสริมการมีส่วนร่วม สร้างจิตสำนึก ขยายกลุ่มเครือข่ายเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย ให้แก่ครัวเรือน สถานประกอบการ และต่อเนื่อง เป็นไปตามพระราชบัญญัติกำหนดแผน และขั้นตอนการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 การปฏิบัติงานด้านการจัดการขยะมูลฝอย และสิ่งปฏิกูลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้มีกฎหมายกำหนดให้มีอำนาจหน้าที่ไว้ดังนี้ (วิรัช แสนจันทร์ และคณะ, 2552)

1. การจัดการบำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมในเขตพื้นที่
2. บำรุงศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาหรือวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น
3. การเข้าไปมีส่วนร่วม ในการบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมที่อยู่นอกพื้นที่ เฉพาะในกรณีที่มีผลกระทบต่อดำรงชีวิตของประชาชนในพื้นที่

3. มีส่วนร่วมในการพิจารณา เพื่อริเริ่มโครงการ หรือกิจกรรมนอกเขตพื้นที่ ซึ่งอาจมีผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม หรือคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตพื้นที่

พระราชบัญญัติองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 ด้านการบริหารจัดการ และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมมีภารกิจที่เกี่ยวข้อง ดังนี้ (กรม การพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย, 2547 : 472 - 475)

1. คุ้มครอง ดูแล และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม (มาตรา 67(7))
2. รักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเดิน และที่สาธารณะ รวมทั้งกำจัดมูลฝอย และสิ่งปฏิกูล (มาตรา 67(2))
3. การจัดการสิ่งแวดล้อม และมลพิษต่างๆ (มาตรา 17 (12))

สอดคล้องกับ พินลจรรย์ นามวัฒน์ (2537) หน้าที่ในการจัดการประกอบด้วยการ มีหน้าที่ในการวางแผน ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับการกำหนดวัตถุประสงค์ นโยบาย โครงการ และวิธีการ ดำเนินงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ นโยบาย โครงการ และวิธีการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุ วัตถุประสงค์ นโยบาย และโครงการที่กำหนดไว้ หน้าที่ในการจัดองค์กร เป็นเรื่องของการจัด โครงสร้างบทบาทต่าง ๆ โดยพิจารณากำหนดกิจกรรมต่าง ๆ ที่จำเป็นสำหรับการบรรลุเป้าหมายของ องค์กร รวมทั้งการจัดรวมกลุ่มกิจกรรม และการจัดให้กลุ่มกิจกรรมนั้น ๆ มีผู้บริหารรับผิดชอบ นอกจากนี้ยังมีการเตรียมประสานความสัมพันธ์ระหว่างอำนาจหน้าที่ทั้งแนวดิ่ง และแนวนอนของ โครงสร้างองค์กรอีกด้วย หน้าที่ในการจัดคนเข้าทำงาน เป็นการจัดการเกี่ยวกับตัวบุคคล และจัดให้ บุคคลดำเนินงานตามความเหมาะสม หน้าที่ในการสั่งการเป็นเรื่องเกี่ยวกับการให้แนวทาง และบังคับบัญชาผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา

ส่วน กุลชน ธนาพงศธร (2522 : 345-361) ได้กล่าวไว้ว่าปัจจัยเรื่องวิธีการที่ใช้ในการ กำหนดนโยบาย กล่าวคือ ในการกำหนดนโยบายนั้นย่อมมีวิธีการ หรือกระบวนการในการกำหนด ได้หลายประการแตกต่างกันไป และวิธีการที่แต่ละประเทศใช้อยู่ก็มักจะแตกต่างกันไปด้วย แล้วแต่ ความพึงพอใจ และความต้องการของผู้กำหนดนโยบายในแต่ละประเทศ บางประเทศก็ใช้วิธีการที่ สลับซับซ้อน ละเอียดลึกซึ่ง โดยได้พิจารณาถึงปัจจัยต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง ซึ่งจะเป็นผลทำให้อำนาจที่กำหนดขึ้นมานั้นมีความเหมาะสมถูกต้อง สมเหตุสมผล และสามารถนำไปปฏิบัติ จนสำเร็จลุล่วงได้โดยง่ายสะดวก รวดเร็วและประหยัด แต่บางประเทศอาจใช้วิธีการที่ง่าย ๆ ไม่มีระเบียบกฎเกณฑ์ที่แน่นอน คำนึงถึงปัจจัยต่าง ๆ แต่น้อย ผลก็คือจะได้นโยบายที่ไม่น่าเชื่อถือ นัก ยากแก่การนำไปปฏิบัติจนสำเร็จลุล่วง โดยเสี่ยงต่อความล้มเหลว ต้องสูญเสียเงินทอง สติปัญญา และ เวลาโดยใช่เหตุ ดังนั้น วิธีการกำหนดนโยบายจึงมีความสำคัญต่อนโยบายของรัฐอย่างมาก เช่นเดียวกับปัจจัยอื่น ๆ ปัจจัยเรื่องความรู้ต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่ออำนาจต่อการกำหนดนโยบาย ซึ่งอาจจำแนกออกได้เป็น 3 ประการ คือ 1) ความรู้เรื่องข่าวสารข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับการกำหนด นโยบาย ทั้งที่เกี่ยวข้องโดยตรง และทางอ้อมต่อการที่จะกำหนดนโยบายประเภทนั้น ๆ และ ในการกำหนดนโยบายหนึ่ง ๆ ขึ้นมานั้นผู้กำหนดต้องรู้ หรือได้รับข่าวสารข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับ นโยบายด้านนั้น ๆ อยู่ในระดับหนึ่งเสมอ มิฉะนั้นแล้ว การกำหนดนโยบายย่อมเกิดความผิดพลาด บกพร่อง และการนำเอานโยบายที่ผิดพลาดบกพร่องไปปฏิบัติย่อมเกิดความล้มเหลว หรือก่อให้เกิด ผลเสียหายต่อประเทศชาติมากกว่าที่จะเกิดผลดี 2) ความรู้เกี่ยวกับองค์กร และตัวบุคคล ที่จะทำ หน้าที่ในการกำหนดนโยบายโดย ผู้กำหนดนโยบายต้องมีความรู้ความเข้าใจว่า ประเทศนั้นมีองค์กร และตัวบุคคลที่มีอำนาจหน้าที่ ในการกำหนดนโยบายอยู่อย่างใดบ้าง มีขอบเขตอำนาจหน้าที่ของแต่ละ องค์กรอย่างไร และเมืององค์กร และตัวบุคคลที่เป็นผู้ช่วยเหลืออะไรบ้าง ซึ่งจำนวนองค์กร และ

ตัวบุคคลที่มีหน้าที่ในการกำหนดนโยบายในประเทศหนึ่ง ๆ นั้น ย่อมมีแตกต่างกันไปตามแต่รูปแบบการปกครอง หรือระบบการเมืองขนาดของประเทศ และระดับความเจริญของแต่ละประเทศ และ 3) ความรู้ความสามารถของตัวบุคคลที่เป็นผู้กำหนดนโยบาย จะต้องมีความรู้ความสามารถ หรือมีคุณสมบัติในระดับหนึ่งเสมอ จึงจะสามารถกำหนดนโยบายได้อย่างถูกต้องเหมาะสม โดยผู้ที่จะสามารถกำหนดนโยบายได้อย่างถูกต้องเหมาะสมนั้น ควรจะต้องมีคุณสมบัติ หรือความรู้ความเข้าใจอย่างน้อย 2 ประการ คือ ประการแรก ความรู้ความเข้าใจในเรื่องวิธีการกำหนดนโยบาย และประการที่สอง ความรู้ความเข้าใจโดยทั่ว ๆ ไป เกี่ยวกับปัจจัยต่าง ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับนโยบายที่กำหนดขึ้น

การกำหนดนโยบาย และแผนการดำเนินงานด้านการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของผู้บริหารเทศบาล เพื่อให้ครอบคลุม และสามารถที่จะนำไปปฏิบัติให้เกิดประสิทธิผล และเป็นรูปธรรมนั้นควรจะต้องคำนึงถึงปัจจัยในด้านต่าง ๆ เช่น บริบทพื้นที่ ที่ขีดความสามารถในการจัดการความพร้อมของบุคลากร เครื่องจักร กฎหมายที่เกี่ยวข้อง พื้นฐานของประชาชนในพื้นที่ และความเป็นไปได้ของกิจกรรม หรือโครงการ ซึ่งสอดคล้องกับปัญหาที่ สำนักงานนโยบาย และแผนสิ่งแวดล้อม (2537) ได้เขียนไว้ว่า ปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาล ซึ่งเทศบาลทั่วไปจะต้องเผชิญหน้ากับปัญหาหลักดังนี้

1. ขีดความสามารถในการเก็บขยะมูลฝอยของเทศบาลมีจำกัด ไม่เพียงพอกับปริมาณมูลฝอยที่เพิ่มขึ้นในแต่ละวัน จึงมีมูลฝอยที่ตกค้างมาก และการกระจายอยู่ตามสถานที่ต่าง ๆ ส่งผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมของชุมชนเป็นอย่างมาก ทั้งกลิ่นเหม็น ความสกปรก รกรุงรัง พาหะนำเชื้อโรคที่ปะปน และสารพิษที่ปนเปื้อน
2. วิธีการกำจัดมูลฝอยยังใช้วิธีดั้งเดิม คือกองบนพื้นดิน และโถกลบเป็นครั้งคราว หรือทิ้งไว้กลางแจ้งแล้วจึงเผา ซึ่งไม่ถูกสุขลักษณะ และส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมของชุมชนนำไปสู่การต่อต้านจากประชาชนในพื้นที่ และบริเวณใกล้เคียง
3. ขาดแคลนสถานที่กำจัดมูลฝอย เกือบทุกเทศบาลที่ต้องประสบกับปัญหานี้เพราะปัญหาที่ดินมีราคาสูงขึ้นมาก จนเทศบาลไม่มีกำลังทุนทรัพย์เพียงพอที่จะซื้อได้
4. บุคลากรระดับผู้ปฏิบัติขาดความรู้ความเข้าใจ ประสบการณ์ และจิตสำนึกในการเก็บขนเคลื่อนย้าย และการกำจัดมูลฝอยอย่างถูกสุขลักษณะ และมีประสิทธิภาพ
5. เครื่องจักรหรือยานพาหนะในการกำจัดขยะมูลฝอยมีน้อย ค่าใช้จ่ายในการซ่อมบำรุงรักษา และบุคลากรที่ชำนาญการใช้เครื่องจักรกลต่าง ๆ มีอยู่อย่างจำกัด
6. รายได้จากการเก็บค่าธรรมเนียมน้อย เนื่องจากอัตราค่าธรรมเนียมอยู่ในขั้นต่ำไม่ได้มีการปรับปรุง

การกำหนดนโยบาย และแผนการดำเนินงานของผู้บริหารเทศบาล เพื่อให้ครอบคลุม และสามารถที่จะนำไปปฏิบัติให้เกิดประสิทธิผล และเป็นรูปธรรมนั้นควรจะคำนึงถึงบริบทพื้นที่ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง พื้นฐานของประชาชนในพื้นที่ และความเป็นไปได้ของกิจกรรม หรือโครงการ

หน่วยงานภายในที่รับผิดชอบการบริหารจัดการขยะมูลฝอย

จากผลการศึกษาพบว่างบประมาณด้านการจัดการขยะมูลฝอยมีน้อย อุปกรณ์เครื่องจักร เจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอ จึงทำให้ประสิทธิภาพการจัดการขยะมูลฝอยน้อย เกิดปัญหาขยะตกค้าง ปัญหาเหตุร้องเรียน จากบริบทพื้นที่ของตำบลท่าศาลาซึ่งตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ เป็นพื้นที่รองรับการขยายตัวของจังหวัดเชียงใหม่ มีเส้นทางคมนาคมที่สะดวก มีถนนตัดผ่าน มีการก่อสร้างบ้านจัดสรรแหล่งท่องเที่ยว ห้างสรรพสินค้า โรงแรม แรงงานที่อพยพเข้ามาทำงาน มีปริมาณขยะเพิ่มมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับคำศักดิ์ ชวนิชย์ (2531 : 11 - 12) ได้กล่าวถึงปัญหาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมจากขยะเกิดขึ้น เนื่องจากขยะมีจำนวนมาก แต่ไม่สามารถเก็บขน และกำจัดขยะมูลฝอยได้ ทำให้เกิดเหตุรำคาญ และความไม่น่าดู (Nuisance and Esthetics) ซึ่งจะส่งกลิ่นเหม็นรบกวนประชาชน และเกิดภาพไม่สวยงามไม่เป็นสุนทรียภาพนอกจากปัญหาล้างแฉะแล้ว จำนวนขยะมูลฝอยยังเป็นตัวการสำคัญที่สร้างปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยของหน่วยงานที่รับผิดชอบซึ่งจะต้องเพิ่มบุคลากร เพิ่มงบประมาณอุปกรณ์ วิธีการจัดการขยะมูลฝอย เช่น วิธีจัดการกับขยะได้โดยการใช้หลักการ 5 R ซึ่งได้แก่ Reduce Repair Reject Reuse และ Recycle รวมทั้งการให้ความรู้ทางวิชาการและเทคโนโลยีแก่เจ้าหน้าที่ และประชาชน เพิ่มมากขึ้นตามการเพิ่มขึ้นของปริมาณขยะมูลฝอย สอดคล้องกับ สุภชัย ไชยลังกา (2545 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การศึกษาเพื่อจัดทำแผนปฏิบัติการจัดการขยะมูลฝอย ในเขตเทศบาลตำบลแม่สาย อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงรายพบว่าครัวเรือนส่วนใหญ่ยังไม่มี การคัดแยก การเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยยังอยู่ในระดับต่ำ ทำให้ปริมาณขยะมูลฝอยมีแนวโน้มสูงขึ้นตามการเพิ่มขึ้นของประชากร การจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลแม่สายยังมีข้อจำกัดในด้าน การบริหารบุคลากรงบประมาณ เครื่องมือเครื่องใช้ยานพาหนะ โดยเสนอแนะให้จัดทำแผนแม่บทในการจัดการขยะมูลฝอยในระยะสั้น ระยะยาว และปรับปรุงระบบการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพ และศูนย์วิจัย และฝึกอบรมด้านสิ่งแวดล้อม, กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม, กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (2552) ได้เขียนไว้ว่าปัญหาหนึ่งที่มีความสำคัญต้องงบประมาณการจัดการขยะมูลฝอยได้แก่ ค่าธรรมเนียมที่ ต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในบทบัญญัติที่เรียกเก็บได้ (40 บาทต่อหลังคาเรือนต่อเดือน) นอกจากเทศบาลส่วนใหญ่จะไม่ได้เก็บค่าธรรมเนียมในอัตราที่สูงสุดที่จะเก็บได้แล้วยังเรียกเก็บในราคาที่ต่ำลงมาด้วย แม้ว่าจะมีความเป็นไปได้แต่ก็ไม่สามารถครอบคลุมต้นทุนจริงที่เกิดขึ้นได้อย่างแน่นอน ซึ่งได้แก่ต้นทุนการเก็บรวบรวมขยะมูลฝอย การขนส่ง และการกำจัดและต้องให้การอุดหนุน นอกเหนือจากนั้น

ครัวเรือนเองก็ไม่ต้องการที่จะชำระค่าธรรมเนียม และเทศบาลส่วนใหญ่ก็ไม่สามารถเก็บค่าธรรมเนียมได้ครบทุกหลังคาเรือน ดังนั้น หลักการผู้ก่อมลภาวะเป็นผู้จ่ายจึงยังไม่ได้ถูกนำมาใช้ เทศบาลต้องนำงบประมาณส่วนหนึ่งเพื่อนำมาอุดหนุนด้านการจัดการขยะมูลฝอย ซึ่งก็ยังไม่เพียงพอ ส่วนกลางคงให้การสนับสนุนต่อเทศบาลในการลงทุน โครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ เช่น การก่อสร้าง บ่อฝังกลบฯ รวมถึงอุปกรณ์ต่าง ๆ

รูปแบบการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลท่าศาลา

จากการศึกษาพบว่าเทศบาลจัดเก็บอัตราค่าธรรมเนียมการจัดเก็บขยะมูลฝอย และออกให้บริการเก็บ และขนขยะมูลฝอย มีวิธีการกำจัดขยะมูลฝอยโดยวิธีการจ้างเหมาให้บริการเอกชนนำไปกำจัด ซึ่งจากผลการศึกษาจะเห็นได้ว่าประชาชนผลักระให้เทศบาลเป็นผู้ดำเนินการเก็บทั้งหมด โดยขาดการมีส่วนร่วมในการที่จะร่วมมือกับเทศบาลในการจัดการขยะมูลฝอย ดังนั้นเทศบาลควรจะเพิ่มกิจกรรมโครงการเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย เช่น การส่งเสริมการคัดแยกขยะมูลฝอย การจัดตั้งกลุ่มเครือข่าย เพื่อให้ประชาชนได้มีส่วนร่วม และปลูกฝังจิตสำนึกในการที่จะลดปริมาณขยะมูลฝอยในตำบล และประหยัดงบประมาณในการกำจัดขยะมูลฝอย และนอกจากนี้ควรจะมีการนำเอาความรู้ แนวคิด และเทคโนโลยีใหม่ๆ มาประยุกต์ใช้กับการบริหารจัดการเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และการแก้ปัญหาในระยะยาวที่คาดการณ์ว่าจะมีปริมาณขยะที่เพิ่ม มากขึ้น ดังที่ศูนย์วิจัย และฝึกอบรมด้าน สิ่งแวดล้อม กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (2552) ได้เขียนไว้ว่าการนำเอาหลักการ ที่มีผู้ก่อให้เกิดขยะ และส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม หรือเป็นที่รู้จักกันดี คือ “หลักการผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย” มาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการขยะมูลฝอย เพื่อให้ประชาชนได้ตระหนักถึงปัญหา และลดปริมาณขยะมูลฝอย หรือแนวความคิดในการจัดการขยะมูลฝอยโดยชุมชน (Community Based Solid Waste Management) หรือ CBM เป็นองค์รวมของแนวคิดในการจัดการขยะแบบผสมผสานที่มีเป้าหมายเจาะจงที่กลุ่มผู้ผลิตขยะกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเท่านั้น ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อลดปริมาณขยะ ณ แหล่งกำเนิดขยะมูลฝอย ได้แก่ครัวเรือนต่าง ๆ ในชุมชนเพื่อลดปัญหา และลดต้นทุนของส่วนอื่น ๆ ของการจัดการขยะมูลฝอย และจากการศึกษาพบว่าสถานีขนถ่ายขยะมูลฝอยที่เทศบาลต้องนำขยะที่จัดเก็บรวบรวมแล้วไปถ่ายเทให้เอกชนนำไปกำจัดนั้น ตั้งอยู่เขตพื้นที่อำเภอคลองห่อ จังหัดเชียงใหม่ เป็นระยะทางประมาณ 60 กิโลเมตรซึ่งห่างไกลจากเขตพื้นที่ตำบลท่าศาลามาก และต้องรอเวลาในการถ่ายเทประมาณ 1 ชั่วโมง จึงทำสิ้นเปลืองงบประมาณ และเวลา จึงไม่ทันเวลาที่จะกลับมาเก็บขยะมูลฝอยที่ตกค้างได้

การจัดการขยะในครัวเรือน และสถานประกอบการ

พบว่าส่วนใหญ่เป็นขยะประเภทขยะเปียก พลาสติก เศษกระดาษที่เปราะเปื้อน หนา แข็งใบบนไม่ กิ่งไม้ ขวดแก้ว โลหะ และอื่น ๆ ตามลำดับ จากการสังเกตพฤติกรรมกาทิ้งขยะมูลฝอยของครัวเรือน และสถานประกอบการได้มีการคัดแยกขยะเบื้องต้นบางส่วนก่อนการบรรจุลงในถุงขยะโดยจะทำการคัดแยกขยะที่สามารถขายได้เช่น กล่องกระดาษ ขวดพลาสติก ขวดแก้วใส ในส่วนของกระดาษ ที่เปราะเปื้อน ขวดพลาสติกที่มีขนาดเล็ก และขวดแก้วที่มีขนาดเล็ก จะไม่มีการคัดแยกออก โดยจะทิ้งรวมลงในถุงขยะของเทศบาล ให้เทศบาลนำไปกำจัด

ทัศนคติของประชาชนต่อการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลท่าศาลา

ระดับความรู้ด้านการจัดการขยะมูลฝอย

จากผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างผู้อาศัยอยู่ในครัวเรือน และเจ้าของสถานประกอบการมีระดับความรู้เรื่องการจัดการขยะมูลฝอยอยู่ในระดับสูง ทั้งนี้เนื่องจากประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารการประชาสัมพันธ์จากผู้ใหญ่บ้าน สื่อเอกสารประชาสัมพันธ์ที่ทางเทศบาล ได้จัดทำขึ้น และนอกจากนี้ ยังได้รับข้อมูล ความรู้จากช่องทางของสื่ออื่น ๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ ความรู้ด้านการจัดการขยะมูลฝอย เป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการขยะมูลฝอย สอดคล้องกับ ยุพิน ระพีพันธุ์ (2544 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องความรู้ ทัศนคติ และการจัดการที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการจำแนกประเภท มูลฝอยที่ใช้ในชีวิตประจำวันก่อนทิ้งในเขตเทศบาลเมืองพนัสนิคม อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี พบว่ากลุ่มประชากรที่มีความรู้ความเข้าใจมากในเรื่องของขยะมูลฝอยที่เกิดจากกิจกรรมการบริโภคที่เกิดขึ้นเป็นประจำในชีวิตประจำวัน ซึ่งเป็นมูลฝอยที่สามารถปฏิบัติได้ง่าย กลุ่มประชากรเห็นด้วยในการจำแนกประเภทมูลฝอยที่มีผลด้านเศรษฐกิจ และเห็นด้วยกับหลักการในการจำแนกประเภทมูลฝอยที่จะช่วยลดปริมาณมูลฝอยซึ่งจะก่อให้เกิดปัญหาด้านสังคม และสิ่งแวดล้อม ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของกลุ่มประชากร ได้แก่ เพศ อาชีพ ระดับการศึกษา ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชน ความรู้เกี่ยวกับขยะมูลฝอย ความถี่ที่รับรู้ข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อม ประสพการณ์เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม และการเคยดำรงตำแหน่งที่ปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อม และ วิรัช ชมชื่น (2536 : บทคัดย่อ) ทำการวิจัยเรื่อง พฤติกรรมกาจัดขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองนครปฐม ได้ผลสรุปว่า มีความจำเป็นในการปลูกฝังสามัญสำนึก และการรับรู้เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมเสื่อมโทรม และมลภาวะที่กำลังเกิดในเขตเทศบาลเมืองนครปฐม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจะต้องจัดให้มีโครงการฝึกอบรมเพื่อให้ความรู้แก่ประชาชน การกำจัดขยะมูลฝอยที่ถูกต้อง ขณะเดียวกันการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการกำจัดขยะมูลฝอย จะต้องชี้แจงเกี่ยวกับโทษของการฝ่าฝืน และมีการลงโทษอย่างจริงจัง

ในส่วนของคุณรู้ด้านการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของผู้บริหารเทศบาลตำบลท่าศาลาพบว่าอยู่ในระดับ 1 - 5 ปี ซึ่งอยู่ในระดับที่น้อย ผู้บริหารควรจะได้รับความรู้เพิ่มเติม เช่น การเข้าร่วมอบรม การศึกษาดูงานจากหน่วยงานอื่น ๆ เพื่อเพิ่มทักษะ และประสบการณ์นำมาบริหารจัดการขยะมูลฝอยให้มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ กุลธน ธนาพงศธร (2522 : 345 - 361) กล่าวว่า ความรู้ความสามารถของตัวบุคคลที่เป็น ผู้กำหนดนโยบาย จะต้องมีความรู้ความสามารถ หรือ มีคุณสมบัติในระดับหนึ่งเสมอ จึงจะสามารถกำหนดนโยบายได้อย่างถูกต้องเหมาะสม โดยผู้ที่ จะสามารถกำหนดนโยบายได้อย่างถูกต้องเหมาะสมนั้น ควรจะต้องมีคุณสมบัติ หรือความรู้ความ เข้าใจอย่างน้อย 2 ประการ คือ ประการแรก ความรู้ความเข้าใจในเรื่องวิธีการกำหนดนโยบาย และ ประการที่สอง ความรู้ความเข้าใจโดยทั่ว ๆ ไป เกี่ยวกับปัจจัยต่าง ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับนโยบายที่ กำหนดขึ้น และนอกจากผู้บริหารต้องได้รับความรู้ และประสบการณ์แล้ว พนักงานและเจ้าหน้าที่ที่ ปฏิบัติหน้าที่ต้องมีความรู้ และประสบการณ์ด้วย

ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลท่าศาลา

จากผลการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของกลุ่มตัวอย่างผู้อาศัย อยู่ในครัวเรือน และเจ้าของสถานประกอบการพบว่าอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งจะเห็นได้ว่าบริบท พื้นที่ของเทศบาลเป็นลักษณะของชุมชนกึ่งเมือง เป็นลักษณะของหมู่บ้านจัดสรร อาชีพที่มีความ หลากหลาย ทำให้มีข้อจำกัดในเรื่องเวลาที่จะมีส่วนร่วมกับทางเทศบาล ดังนั้นเทศบาลควร จะแผนการดำเนินการในลักษณะเชิงรุก เช่นมีเพิ่มความถี่ในการจัดทำประชาคม และต่อเนื่อง ในช่วง ระยะเวลาที่ประชาชนเลิกจากการทำงาน หรือประกอบอาชีพ ความหลากหลายของกิจกรรมด้านการ จัดการขยะมูลฝอย การจัดตั้งกลุ่มเครือข่าย การให้การสนับสนุนงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ต่าง ๆ ความรู้ และเทคโนโลยีใหม่ ๆ ให้แก่องค์กรเครือข่ายที่มีการจัดการขยะมูลฝอยในเขตพื้นที่ ซึ่งสอดคล้องกับ อุไรวรรณ คำไทย (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย ได้แก่ การเก็บรวบรวมขยะมูลฝอย อาจจะเก็บเพื่อการเก็บขน หรือการกำจัดนั้น ควรจะได้รับการจัดระบบ ที่ถูกต้อง และเหมาะสมกับลักษณะของมูลฝอย เพราะงานเก็บรวบรวมขยะมูลฝอยนี้เป็นงานที่กระทำ โดยประชาชนก่อนที่จะส่งให้บริการของรัฐมาเก็บขนและนำไปกำจัดในขั้นตอนต่อไป ซึ่งถ้า ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจต่อระบบการทำงานของหน่วยงานของรัฐตลอดจนเข้าใจถึงวิธีการ กำจัดที่รัฐกำลังดำเนินการอยู่ ประชาชนก็จะสามารถให้ความร่วมมือกับรัฐได้ถูกต้องเป็นการลด ภาระของรัฐในการเก็บขน และการกำจัดขยะ

นอกจากปัจจัยในเรื่องของบริบทพื้นที่ อาชีพแล้ว ยังพบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม ในการจัดการขยะมูลฝอยได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน ความรู้ ประสบการณ์ และการได้รับข้อมูลข่าวสารอย่างต่อเนื่องซึ่งสอดคล้องกับ ยุพิน ระพีพันธ์ (2544 :

บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องความรู้ ทักษะ และการจัดการที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของ คณะกรรมการชุมชน พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของกลุ่มประชากร ได้แก่ เพศ อาชีพ ระดับการศึกษา ระยะเวลา ที่อยู่อาศัยในชุมชน ความรู้เกี่ยวกับขยะมูลฝอย ความถี่ที่รับรู้ข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อม ประสิทธิภาพเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม และการเคยดำรงตำแหน่งที่ปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อม การจัดทำกิจการ โครงการต่าง ๆ เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย สามารถที่จะส่งต่อระดับการมีส่วนร่วมของชุมชน หรือผู้นำชุมชนได้ กัญญา จาอ้าย (2549 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนสันกลาง อำเภอ สันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ โดยวิธีการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ การสังเกตแบบมีส่วนร่วม และไม่มีส่วนร่วม การสนทนากลุ่ม การประชุมเชิงปฏิบัติการ โดยใช้เทคนิค เอไอซี (A-I-C) การจดบันทึก การสนทนา พบว่า การใช้ เอไอซี (A-I-C) เป็นกระบวนการทำให้กลุ่มตัวอย่างผู้นำชาวบ้าน และสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลมีส่วนร่วมในการรับรู้ถึงปัญหา กำหนดเป้าหมายคิดค้นวิธีการ แก้ปัญหา และการดำเนินการแก้ไขปัญหามูลฝอย และทำให้เกิดกิจกรรมโครงการที่ได้ ดำเนินงานในชุมชนได้แก่ โครงการให้ความรู้เกี่ยวกับขยะ และการจัดการขยะ โครงการการจัดตั้ง กองทุนขยะ และโครงการหมู่บ้านนามอง จากการติดตามการดำเนินการโครงการพบว่าคณะ ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลและผู้นำชาวบ้านได้ไปทัศนศึกษาดูงานการจัดการขยะ ได้จัดตั้ง กองทุนขยะ และได้ริเริ่มโครงการฝึกอบรมการทำขยะเป็นปุ๋ยหมักชีวภาพเย็นไชม์ และบำบัดของเสีย รวมทั้งได้ดำเนินโครงการหมู่บ้านนามอง ซึ่งสรุปว่าเทคนิคเอไอซี (A-I-C) ทำให้เกิดกระบวนการ การมีส่วนร่วมก่อให้เกิดการยอมรับ และรู้ดีว่าเป็นเจ้าของปัญหาอันนำไปสู่การแก้ไขปัญหาร่วมกัน

จากผลการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตตำบลท่าศาลา พบว่ากิจกรรม ที่มีส่วนร่วมมากที่สุดคือการมีส่วนร่วมในขั้นดำเนินโครงการ สอดคล้องกับ ชูชาติ พ่วงสมจิตร (2540) ได้จำแนกการการมีส่วนร่วมตามประเภทของกิจกรรมหรือขั้นตอนของการมีส่วนร่วม ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ 1) การมีส่วนร่วมในการริเริ่มงาน และโครงการ 2) การมีส่วนร่วมในขั้นตอนการวางแผน 3) การมีส่วนร่วมในขั้นดำเนินโครงการ และ 4) การมีส่วนร่วมในขั้นการ ประเมินผลโครงการ ดังนั้น เทศบาลควรจัดกิจกรรมการมีส่วนร่วมให้ครอบคลุมทุกกิจกรรม เพื่อ นำไปสู่การบริหารจัดการขยะมูลฝอยที่เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

ระดับความพึงพอใจต่อการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลท่าศาลา

จากผลการศึกษาระดับความพึงพอใจต่อการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลท่าศาลาพบว่า ประชาชนในเขตพื้นที่ตำบลท่าศาลา มีระดับความพึงพอใจต่อการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งจะเห็นได้ว่าความพร้อมในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยในแต่ละด้านมีผลต่อระดับความพึงพอใจของประชาชนและจะส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการจัดการขยะมูล

ฝอยของเทศบาลได้ สอดคล้องกับศูนย์วิจัย และฝึกอบรมด้านสิ่งแวดล้อม กระทรวง
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (2552) เขียนไว้ว่าปัญหาของการบริหารจัดการขยะมูลฝอย
ในหลายพื้นที่ของประเทศไทย และการดำเนินงานของเทศบาลไว้ดังนี้คือ

1. การจัดการขยะมูลฝอยอย่างไม่ถูกต้องในระหว่างการเก็บขน ขนถ่าย หรือการกำจัด
ขยะ เป็นผลทำให้เกิดมลภาวะต่อสิ่งแวดล้อม และเป็นอันตรายต่อสุขภาพของประชาชน
2. ปริมาณขยะที่เพิ่มขึ้นทุกปี ก่อให้เกิดปัญหาแก่เทศบาลในด้านการบริหาร และ
งบประมาณ
3. องค์ประกอบ และลักษณะของขยะทำให้ยากต่อการจัดการอย่างถูกต้อง และเป็น
ต้นเหตุทำให้เกิดปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม ณ สถานกำจัดขยะมูลฝอย
4. กรอบกฎหมายที่มีอยู่ในปัจจุบันไม่เพียงพอที่จะบังคับใช้ให้มีการจัดการขยะ
มูลฝอย ที่เหมาะสมเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ส่วนใหญ่ยังไม่มีมาตรฐานที่ชัดเจน เช่น การจัดการ
บ่อฝังกลบฯ และการปนเปื้อนที่อาจเกิดขึ้น ถึงแม้ว่าจะมีมาตรฐานกำหนด แต่รัฐบาลกลางยังขาด
เครื่องมือควบคุม และบังคับใช้ที่มีประสิทธิภาพ รวมถึงขาดบุคลากรที่จะมาทำหน้าที่ดังกล่าว
การกำหนดคุณวุฒิของพนักงานสำหรับการปฏิบัติหน้าที่ในงานการจัดการขยะมูลฝอยแบบใหม่
ที่ทันสมัยเป็นเรื่องจำเป็น ซึ่งเทศบาลยังขาดความพร้อม เครื่องมือ และความรู้สำหรับการวางแผน
ระยะยาวเป็นสิ่งสำคัญ ความสามารถในการจัดการตามที่พบเห็นได้ในธุรกิจภาคเอกชน เช่น
การจัดการด้านบุคลากรอย่างมีประสิทธิภาพ หรือความสำนึกในเรื่องต้นทุนแทบไม่ปรากฏใน
ระบบงานของเทศบาล ความรู้ทางเทคนิคในการจัดการขยะมูลฝอยมีน้อย หรือไม่มีเลย พนักงานยัง
ขาดคุณวุฒิ และประสบการณ์

จากการศึกษา ประสิทธิภาพการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลท่าศาลา ผู้วิจัยได้
รวบรวมข้อมูลด้านการบริหารจัดการของเทศบาล การสังเกต และผลจากแบบสอบถาม พบว่า ควรจะ
มีการ การเพิ่ม โครงการ และกิจกรรมลงในแผนพัฒนา และมีการนำแผนพัฒนามาเป็นแผนปฏิบัติ
ในแต่ละปี โดยกิจกรรม และโครงการ ควรจะให้ประชาชน ภาคเอกชน ร้านค้า หน่วยงาน ในพื้นที่
มีส่วนร่วม มีการติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง เพิ่มงบประมาณ บุคลากร อุปกรณ์เครื่องจักร เพิ่ม
จำนวนรอบการเก็บขยะมูลฝอย ส่งเสริมการคัดแยก การนำขยะหรือสิ่งของเหลือใช้มาใช้ประโยชน์
ส่งเสริมสนับสนุนกลุ่มเครือข่าย การนำความรู้ และเทคโนโลยีใหม่ ๆ เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย
มาใช้ประกอบการบริหารจัดการขยะมูลฝอย และมีการจัดวางแผนการดำเนินงานในระยะสั้น และ
ระยะยาวเพื่อรองรับปริมาณขยะมูลฝอยที่จะเพิ่มขึ้นในอนาคตสอดคล้องกับ วิธพจน์ ลือประสิทธิ์กุล
(อ้างใน เกริกศักดิ์, 2541 : 23 - 24) ได้เขียนประสิทธิภาพการจัดการขยะมูลฝอยโดยการนำเอาแนวคิด
PDCA มาใช้ในการจัดการขยะมูลฝอยโดยวิธีการดังนี้ 1) จัดทำและการวางแผน (Plan) 2) ปฏิบัติตาม

แผน (Do) 3) ติดตามประเมินผล (Check) และ 4) กำหนดมาตรการการแก้ไขปัญหา และอุปสรรคที่ทำให้ไม่เป็นไปตามแผน (Action)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะด้านนโยบาย

1.1 การกำหนดนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมของผู้บริหารเทศบาล เห็นควรให้มีประชาชน สถานประกอบการและหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย แผนงาน กิจกรรม โครงการต่าง ๆ อาทิเช่น มีการจัดทำประชาคม

1.2 ส่งเสริม และสนับสนุนเครือข่ายด้านสิ่งแวดล้อมในชุมชนให้มีกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง และยั่งยืน

1.3 การวางแผนการดำเนินการบริหารจัดการขยะมูลฝอยอย่างชัดเจน วางแผนการดำเนินการในอนาคตที่จะรองรับการจัดการขยะมูลฝอยที่เพิ่มขึ้น

2. ข้อเสนอแนะด้านการบริหารจัดการขยะมูลฝอย

2.1 เพิ่มงบประมาณด้านการบริหารจัดการขยะมูลฝอย เพื่อจัดซื้อครุภัณฑ์ วัสดุ และจัดจ้างบุคลากรในการทำงานเพิ่มขึ้น ให้การจัดเก็บขยะมูลฝอยครอบคลุมทุกพื้นที่ที่ไม่มีขยะมูลฝอยตกค้างในแต่ละวัน และลดปัญหาการร้องเรียนเรื่องขยะมูลฝอย

2.2 เพิ่มกิจกรรม และ โครงการด้านสิ่งแวดล้อมโดยมีกลุ่มเป้าหมายคือกลุ่มประชาชน และสถานประกอบการในเขตพื้นที่ตำบลท่าเสา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการมีส่วนร่วม การปลูกฝังจิตสำนึก ความรู้ ส่งเสริมการคัดแยกขยะมูลฝอย ลดปริมาณขยะมูลฝอย และการสร้างเครือข่าย ด้านสิ่งแวดล้อม

2.3 การประชาสัมพันธ์กิจกรรม และโครงการด้านสิ่งแวดล้อม ข่าวสาร และความรู้ เพื่อให้ประชาชนสถานประกอบการได้รับทราบข่าวสารอย่างต่อเนื่อง และทั่วถึง

2.4 จัดอบรมหรือศึกษาดูงานเพื่อเพิ่มศักยภาพของบุคลากร ผู้บริหารเทศบาล และเจ้าหน้าที่ ที่รับผิดชอบจัดการขยะมูลฝอย

2.5 สร้างแนวทางให้ครัวเรือน และสถานประกอบการร่วมมือในการจ่ายอัตราค่าธรรมเนียมการให้บริการจัดเก็บขยะมูลฝอยของเทศบาลให้ครอบคลุมทั่วทั้งตำบล

2.6 การให้บริการการจัดเก็บของเทศบาล เจ้าหน้าที่ควรสวมใส่อุปกรณ์ป้องกันตัว เช่น ถุงมือ ผ้าปิดจมูก สวมเสื้อสะท้อนแสง หมวกและรองเท้านิรภัย ในระหว่างปฏิบัติงานงดการคัดแยกขยะมูลฝอย เพื่อความปลอดภัย และไม่ทำให้เกิดความล่าช้า หลังจากการปฏิบัติงานมีการล้าง

ทำความสะอาด จัดเก็บอุปกรณ์ เครื่องมือ เป็นระเบียบเรียบร้อย และการล้างยานพาหนะควรจะใช้ น้ำยาฆ่าเชื้อโรคทุกครั้ง

2.7 เพิ่มความถี่ในการจัดเก็บขยะมูลฝอยต่อวันเพื่อไม่ให้มีขยะมูลฝอยตกค้าง

2.8 การบังคับใช้เทศบัญญัติ และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง อย่างจริงจังเพื่อแก้ไขปัญหา

ด้านขยะมูลฝอย มีการติดตามผลอย่างต่อเนื่อง

3. ข้อเสนอแนะการกำจัดขยะมูลฝอย

3.1 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบค่าใช้จ่าย วิเคราะห์ความคุ้มค่า ความเป็นไปได้ ระหว่างการจ้างเหมาเอกชนกับเทศบาลในการกำจัดขยะมูลฝอย

3.2 เข้าร่วมภาคีเครือข่ายการกำจัดขยะมูลฝอยร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อื่น เช่น องค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อกำหนดเขตพื้นที่การกำจัดขยะ เช่น บ่อฝังกลบ

3.3 กรณีการจ้างเหมาเอกชนนำขยะมูลฝอยไปกำจัด สถานที่กำจัดขยะต้องถูกหลัก สุขาภิบาล ไม่ก่อความเดือดร้อนแก่ประชาชนที่อยู่อาศัยใกล้เคียง และระยะทางจากเขตพื้นที่ไปยัง สถานีขนถ่ายไม่ควรไกลเกินไป เพื่อประหยัดเวลาในการที่จะกลับมาเก็บรวบรวมขยะมูลฝอย ที่เหลือ ตกค้าง และประหยัดงบประมาณในการดำเนินงาน

4. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยในครั้งต่อไป

4.1 ควรมีการศึกษาในเชิงเปรียบเทียบ ก่อน และหลัง จากการเพิ่มกิจกรรม โครงการ งบประมาณ บุคลากรเจ้าหน้าที่ ความรู้ เพื่อเปรียบเทียบปริมาณขยะที่ลดลง การมีส่วนร่วม ของชุมชน ความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาล และประสิทธิภาพมากขึ้น เพียงใด

4.2 ควรมีการศึกษาในเชิงคุณภาพควบคู่กับการศึกษาในเชิงปริมาณ เพราะผล การศึกษาจะได้รับทราบข้อมูลเชิงลึกในการปฏิบัติงานตามโครงการ และการใช้การสังเกต และแบบ สัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเพื่อจะได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น